

Editorial

Recentment, el Departament de Territori i Sostenibilitat ha publicat l'informe **Estat de la natura a Catalunya 2020**. I aquesta és una bona notícia. Després de molts anys en els quals els gestors del medi natural han intentat convèncer-nos que vivíem al país de les meravelles sembla que ha arribat el moment en el qual cal ser valents i explicar les coses com són realment, encara que potser ens agradaria més que fossin d'una altra manera.

En el pròleg d'aquest informe, la secretària de Medi Ambient i Sostenibilitat ho deixa ben clar: «aquest estudi és important: perquè posa xifres, perquè quantifica, perquè posa sobre la taula què sabem i no què pensem». Aquest és el principal valor d'aquest informe, reconèixer quina és la situació real de la biodiversitat a Catalunya. Si no s'identifiquen i es quantifiquen els problemes –i en relació amb la biodiversitat el problema que tenim és important– difícilment es podrà pensar en solucionar-los. Ja ha passat el moment d'anar prenent mesures parcials, anecdòtiques o propagandístiques i cal

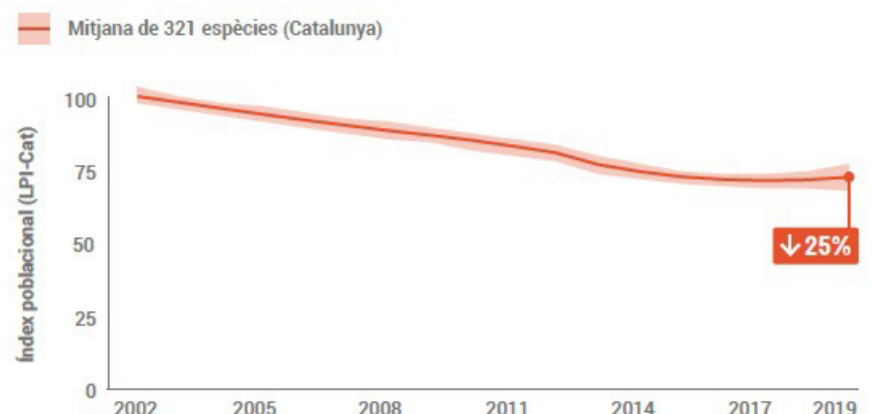
dissenyar una política consistent de preservació de la biodiversitat.

Fins ara l'administració ambiental ha anat publicant opuscles com *Medi ambient a Catalunya* o *Dades del medi ambient a Catalunya*, els quals, malgrat tenir un apartat dedicat a la biodiversitat, les dades que ofereixen sobre el medi natural tenen un valor com a indicadors gairebé nul (amb l'habitual i il·loable excepció de les dades sobre ocells i papallones).

El canvi de tendència s'ha produït a partir del 2019 amb la publicació i difusió pública del **Primer informe** d'aplicació de les directives Hàbitats i Ocells a Catalunya (2013-2018), informe que donava dades més concretes sobre l'estat de conservació de les espècies i els hàbitats inclosos a les directives europees corresponents. D'altra banda, i més enllà dels indicadors sobre biodiversitat, cal també remarcar que des de l'àmbit de la gestió dels **sistemes aquàtics** des de fa anys i de manera força exemplar, es publiquen dades sobre el seu estat i

Indicador Living Planet Index a Catalunya (LPI-Cat)

BROTOS, L.; POU, N.; HERRANDO, S.; BOTA, G.; VILLERO, D.; GARRABOU, J.; ORDÓÑEZ, J. L.; ANTON, M.; GUAL, G.; RECODER, L.; ALCARAZ, J.; PLA, M.; SAINZ DE LA MAZA, P.; PONT, S.; PINO, J. (2020) **Estat de la Natura a Catalunya 2020**. Barcelona: Departament de Territori i Sostenibilitat, Generalitat de Catalunya.

Sessió inaugural de curs de la Societat Catalana de Biologia. Aspectes ecològics i ambientals de les epidèmies i el seu control, a càrrec de Jaume Terradas. [Vídeo de la conferència](#).

tendències, que en aquest cas també tenen a veure amb l'aplicació de la normativa comunitària, la Directiva Marc de l'Aigua. Com es pot constatar, les obligacions europees han estat clau a l'hora de proporcionar dades ambientals.

Cal esperar que l'informe Estat de la natura a Catalunya 2020 sigui el primer d'una llarga sèrie i que es pugui anar bastint un cos d'indicadors més complet que l'actual. Les dades que ara es faciliten estan bàsicament relacionades amb els indicadors emprats en el càlcul del Living Planet Index a Catalunya i els resultants de l'aplicació de la normativa comunitària sobre espècies, hàbitats i aigua, tot elles ja conegudes amb anterioritat.

Ara el repte està en si l'Observatori del patrimoni natural i la biodiversitat es posarà realment en marxa i podrà establir un complet i coherent sistema d'indicadors o caldrà

conformar-se amb els actualment existents, que ja diuen força coses, però que se centren només en una part de la biodiversitat de Catalunya.

No es pot acabar aquest editorial sense fer referència a la tasca feta des de la ICHN en relació amb els indicadors sobre la biodiversitat. Cal recordar que el 2010 es va elaborar l'**Informe sobre l'Estat i les Tendències del Medi Natural a Catalunya**, que desenvolupava un sistema de vint-i-sis indicadors, alguns dels quals es van calcular aquell mateix 2010 i en una segona edició el 2013. En aquelles dates ja es va posar de manifest que l'estat del medi natural no era el desitjable i ara, amb el nou informe Estat de la natura a Catalunya 2020, es continua posant en evidència la necessitat d'actuar de manera urgent en favor de la preservació del medi natural de Catalunya. ■

Sessió Conjunta CREAM-ICHN-SCB

El 24 de novembre passat va tenir lloc la XVI Jornada conjunta CREAM-ICHN-SCB amb el títol «Biodiversitat més enllà del 2020». La primera intervenció va ser la interessant i ben documentada presentació de Fernando Valladares, que va posar en evidència l'íntima relació entre la salut de les persones i l'estat del medi natural. Va mostrar com l'avenç de les malalties infeccioses va aparellat a la degradació del medi als tròpics, que la biodiversitat és un dels principals reguladors de les zoonosis i que amb el canvi climàtic s'expandeix el rang de vectors de malalties infeccioses. La seva conclusió és que la natura és la vacuna, que és més econòmic conservar la natura que frenar les epidèmies, que la societat està realment malalta, però d'insostenibilitat.

En la seva intervenció, Núria Pou va mostrar les dades obtingudes a Catalunya en relació amb l'aplicació de les directives europees sobre hàbitats i ocells, mentre que Montserrat Coromines va presentar el projecte de seqüenciament del genoma de les espècies eucariotes dels Països Catalans. Joan Pino va centrar la seva aportació en la relació entre metròpolis i biodiversitat, remarquant que en els àmbits metropolitans aquesta biodiversitat pot ser banal però que és rellevant pel seu valor funcional i que és clau desenvolupar la infraestructura verda d'aquest àmbit tant per la preservació de la biodiversitat com

per la provisió de serveis ecosistèmics a la població.

Les sessions següents van tractar de les prioritats de la recerca en biodiversitat, tant continental com marina, del paper de les ONGs i de la normativa i la política ambiental en l'àmbit internacional. En la taula rodona final es va insistir en la relació entre salut humana i salut planetària i en la necessitat de canvi del paradigma actual, i en com els humans es relacionen amb el seu entorn, destacant el fet que la crisi que actualment es viu és el resultat de la ruptura amb la natura, amb els altres humans i amb un mateix. Podeu trobar [el programa](#) al web de la ICHN i seguir totes les [presentacions](#) de la sessió conjunta al canal de Youtube del CREAM. ■

Projectes

Projecte català sobre el biogenoma

Amb el nom de *Catalan initiative for the Earth Biogenome Project* (CBP) aquest projecte s'ha incorporat a la xarxa de [projectes afiliats](#) a l'Earth Biogenome Project. També en el marc d'aquest projecte s'han començat

a reunir els tres grups de treball que hauran d'orientar el seu desenvolupament futur: mostreig i emmagatzematge; tècniques genòmiques, assemblatge i anàlisi; finançament i divulgació.

(Continua)

En la primera convocatòria de seqüenciació de genomes de les espècies eucariotes del territori català que es va dur a terme aquest 2020, s'hi van presentar vint-i-cinc sol·licituds, de les quals, després de ser revisades per un equip internacional d'investigadors, **se n'han finançat vuit** que fan referència a les espècies següents: l'escorpió cec (*Belisarius xambeui*), la sargantana

gimnèsica (*Podarcis lilfordi*), el peix teleostí morruda (*Diplodus puntazzo*), el cuc de terra gegant (*Norana najaformis*), el protozou flagel·lat *Amastigomonas* sp., la camamilla dels Pirineus (*Achillea ptarmica* subsp. *pyrenaica*), el corall vermell (*Corallium rubrum*) i l'amfípode d'aigües subterrànies *Sensonor valentiensis*. ■

Catàleg de la Biodiversitat de Catalunya

El projecte de catalogació de la biodiversitat de Catalunya ha fet enguany un important avenç i s'han incorporat a aquest catàleg 13.118 taxons més. Aquest any 2020 s'ha treballat en els grups següents: basidiomicots (3.494); fanerògames, excepte poàcies (4.450); briozous (264); mol·luscs marins

(1.305), aràcnids, excepte àcars (885); crustacis malacostracis, diversos ordres (452); ortòpters (192); macrolepidòpters (1.564); peixos marins (512). Es poden trobar tots els llistats d'**espècies catalogades** al web de la ICHN. ■

Delegació del Bages

40 anys del Museu de Geologia Valentí Masachs

El noticiari de l'any 2020 és ple d'absències, de notícies esperades que no han estat. Un d'aquests buits és la commemoració dels 40 anys d'existència del Museu de Geologia Valentí Masachs a l'EPSEM-UPC de Manresa. Les circumstàncies de pandèmia,

a les quals malauradament es va afegir la mort sobtada de Rosa Argelaguet, aleshores directora de l'EPSEM-UPC, han fet desistir de tota celebració. En qualsevol cas deixem constància de l'efemèride. ■

Renovació del web *El Medi Natural del Bages*

Durant dues dècades, la delegació del Bages de la ICHN ha dedicat els seus esforços sobretot en dues direccions: l'organització de sortides naturalistes –la nostra activitat social més habitual– i la confecció del web *El medi natural del Bages* –el mitjà propi de divulgació de natura.

Amb el programa de sortides naturalistes forçosament interromput per la covid-19, hem trobat el temps necessari per fer una nova estructura per *El medi natural del Bages*.

Fins ara *El medi natural del Bages* havia mantingut el seu format inicial de l'any 2000. Aquest format, gairebé d'artesanía, fa anys que havia deixat de ser pràctic per l'edició i per la cerca interna degut a l'extensió del web, i per la consulta a través de dispositius de pantalla vertical com telèfons mòbils. Per tal de donar una nova empena

al *El medi natural del Bages*, fem un salt tecnològic cap a una nova estructura basada en el popular editor *WordPress*.

El nou format manté l'ordre i els continguts anteriors, però l'usuari trobarà una imatge renovada més llegible i més visual, opcions de cerca interna diverses –incloent la cerca d'espècies per criteri taxonòmic– que donen sempre per resultat una galeria i l'adaptació a qualsevol format de pantalla.

Internament, el nou format facilita l'edició i fa possibles canvis a l'engròs; en definitiva, queda preparat per créixer i seguir estenent el coneixement de natura des de la xarxa.

Ja el podeu consultar a la nova adreça elmedi-naturaldelbages.cat. Proveu les possibilitats de navegació i de cerca interna fins a sentir-vos-hi ben còmodes! ■

Delegació d'Osona - GNO

L'extracció d'un fòssil de sireni a Osona rep una gran atenció mediàtica

El 27 d'octubre passat, es va extreure d'urgència un fòssil de costella de sireni a Folgueroles. El geòleg Jordi Vilà i la geòloga Ingrid Soriguera (membres del Grup de Naturalistes d'Osona – ICHN i promotors de *Geòleg.cat*), durant la preparació de sortides naturalistes a l'Espai Natural de les Gui-

lleries-Savassona, van trobar-lo de manera fortuïta. El fòssil estava inclòs a les margues de l'Eocè presents en un camí ral, on havia quedat dipositat des de fa 42 milions d'anys.

Els autors de la troballa i de l'extracció del fòssil ressalten la importància de fer peda-

Les epipactis de Catalunya. Completa guia il·lustrada de totes les orquídiades del gènere *Epipactis* que es poden trobar a Catalunya. Es pot consultar i descarregar del web del Grup Orquidològic de Catalunya/ICHN.

Ministerio para la Transición Ecológica y el Reto Demográfico. (2020). **Estrategia Nacional de Infraestructura Verde** y de la Conectividad y Restauración Ecológicas. Madrid. 250 p.

gogia sobre aquests descobriments fortuïts i animen a tothom que cregui que té o ha vist algun fòssil a posar-se en contacte amb el Grup de Naturalistes d'Osona o amb ells directament, amb l'objectiu de garantir-ne la conservació i evitar la pèrdua d'un patrimoni molt valuós. També cal remarcar que l'extracció de fòssils sense autorització està

totalment prohibida i la llei inclou sancions importants.

La troballa ha tingut molt ressò mediàtic i, conseqüentment, ha aparegut en una gran varietat de mitjans. **Consulteu-los** i accediu a la notícia de cada un. ■

Delegació de la Garrotxa

Consell Científic de les Reserves Naturals Catalanes

El Consell Científic de les Reserves Naturals Catalanes és un òrgan consultiu al servei dels equips gestors de les Reserves Naturals Nacionals de Pi de Conflent, Mentet, Prats-de-Molló i la Presta, Noedes, Jujols, Conat, Mas Larrieu, la Vall d'Eina i el Bosc de la Maçana –totes elles gestionades per la Federació de Reserves Naturals Catalanes– i també de la Reserva Natural Regional de Nyer.

Integrat per un conjunt interdisciplinari d'experts científics que estan informats prèviament dels projectes que es desenvolupen als espais protegits i de les problemàtiques que pateixen, i que, per tant, poden preparar la seva participació en els reunions i assessoren la gestió de les reserves, tot creant una interfície entre la ciència i la gestió.

Les sessions del Comitè són plenàries o en grups de treball, i la majoria es desenvolupen al camp conjuntament amb els equips gestors de les diferents Reserves Naturals que presenten les qüestions d'interès dels seus espais. Així els membres del Consell participen i les debaten amb ells. Per una banda poden aportar informacions, projectes i contactes de suport, tot permetent una major fluïdesa dels resultats dels estudis científics cap als gestors, i per altra perceben les necessitats d'informació que tenen els gestors per abordar les problemàtiques plantejades. Es crea d'aquesta manera una dinàmica molt positiva de potenciar el treball en xarxa.

A més, la visió conjunta de l'equip gestor i del Consell interdisciplinari permet abordar problemàtiques o reptes amb una perspectiva més global, fet que minimitza més els efectes col·laterals de les decisions establertes des d'un punt de vista més concret.

El Comitè científic és format per experts francesos, però també hi ha un representant de la Institució Catalana d'Història Natural per potenciar el contacte transfronterer entre les dues regions de cultura catalana. Cal dir que des de fa anys des de la ICHN es treballa en diversos projectes transfronterers amb les Reserves Naturals Catalanes i altres entitats de la Catalunya Nord.

El 8 d'octubre de 2020 es va celebrar una sessió del Comitè a la Reserva Natural de la vall d'Eina en la qual es va visitar un sector on s'han recuperat corredors d'espais oberts per afavorir la connexió i la mobilitat de pol·linitzadors. Per una banda es va debatre

la dinàmica de recuperació d'espais oberts i per tant de canviar el paisatge de les últimes dècades, i per altra els primers resultats dels seguiments efectuats en aquests nous corredors que semblen indicar una

major presència d'espècies i exemplars de diferents grups d'organismes, entre ells els pol·linitzadors. També van ser interessants les propostes metodològiques de seguiment de grups d'insectes aportats sobre el terreny per diferents especialistes.

CANALS, M.; MIRANDA, J. (ed.) (2020). **Sobre el temporal Gloria** (19-23.01.20), els seus efectes sobre el país i el que se'n deriva. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.

Reunió del Comitè Científic a la Reserva Natural de la Maçana l'any 2019. Fotografia: Xavier Oliver.

Un dels resultats d'aquesta sessió del Comitè Científic ha estat la programació d'una jornada d'intercanvi d'experiències trans-

frontereres de seguiments a llarg termini de grups d'insectes a celebrar l'any 2021, i que probablement es desenvoluparà al Ripollès. ■

Grup de treball Antaxius, grup d'estudi dels ortòpters de Catalunya

Catàleg dels Ortòpters de Catalunya i proposta d'estudis i seguiments

Els darrers mesos, des d'Antaxius s'ha treballat en la part d'ortòpters de la proposta d'al·legacions al Catàleg de fauna amenaçada de Catalunya, així com també en el Catàleg dels ortòpters de Catalunya. Ha estat una feina difícil en la qual s'ha hagut d'arribar a un equilibri i consensuar les diferents propostes de canvis taxonòmics: les que eleven a categoria d'espècie el que abans es consideraven subespècies i a la inversa; els nous descobriments d'espècies; i noves arribades detectades, publicades o no. El resultat ha estat un total de 184 espècies, 10 de les quals són endèmiques per a Catalunya, i algunes de les quals són rares, vulnerables o en perill d'extinció. Cal tenir en compte que bona part d'aquesta riquesa i singularitat es deu a que moltes d'aquestes espècies endèmiques o amenaçades són àpteres o poc voladores, sovint limitades a una serralada o massís, i les seves poblacions són, per tant, vulnerables a canvis en l'hàbitat, en no poder desplaçar-se a altres zones més adients.

Un dels problemes que hem detectat és la dificultat d'establir una categoria per a les espècies amenaçades, segons els criteris de la IUCN. Per això des de l'entitat s'ha fet una proposta de censos i seguiment d'ortòpters, com ja es fa amb altres grups de fauna

(papallones diürnes, ocells,...), que es faran a partir d'enguany, tot i que alguns seguiments ja es feien des de molt abans. Aquests estudis es concreten en censos específics (espècies amenaçades o endèmiques), per una banda, i en seguiment de comunitats en espais concrets. La metodologia a aplicar es consensuarà després d'una jornada tècnica telemàtica el proper 23 de gener, on diferents responsables de seguiments d'ortòpters ens explicaran les diferents metodologies aplicades i els seus avantatges i inconvenients. ■

Ctenodecticus masferrerii, petit ortòpter endèmic del massís del Montseny, serà objecte d'un cens el proper 2021.

Grup de treball Societat Catalana de Fotògrafs de Natura

Els paisatges forestals del baix Montseny i la plana del Vallès

Amb aquest títol es va celebrar el 3 de novembre passat la LXXIII sessió de la Societat Catalana de Fotògrafs de Natura (SCFN). Portava el subtítol «Textures diferents per a una flora diferent» i fou a càrrec de Joan Pino, expert botànic, catedràtic d'Ecologia de la UAB i director del CREAF (Centre de Recerca Ecològica i Aplicacions Forestals).

La seva organització va ser tot un repte, ja que, degut a les restriccions establertes per la pandèmia, no es podia accedir a la seu de l'Institut d'Estudis Catalans ni amb limitacions d'aforament com a la sessió del mes anterior. Per tant, aquesta sessió es va fer en format virtual. Es tractava doncs de la primera sessió que es feia de manera no presencial i no sabíem com aniria ni l'acollida que tindria entre la nostra audiència habitual.

Fet i fet, el balanç és positiu, ja que no van haver-hi problemes tècnics i l'assistència fou igual o superior a la que estem acostumats,

doncs es van connectar més de mig centenar de persones. I aquí és on podem trobar la part bona de la situació: que molts dels que no solen venir perquè viuen lluny aquest cop sí que van poder seguir la conferència.

Joan Pino va plantejar molt bé l'estructura de la xerrada, ja que la primera part va tractar temes generals de biogeografia, començant per la teoria de MacArthur de poblament de les illes, que explica que el número d'espècies depèn de la superfície i de la distància al continent. Un cop ben entès aquest concepte, ho aplicà a les «illes» que formen els nostres boscos. Així es comprèn que la riquesa vegetal depengui de la mida de les clapes del paisatge, així com de la seva forma i, en especial, del marge, com a zona fronterera.

A la segona part va explicar en detall el tipus d'espècies que hi creixen, la importància del sotabosc, de la proximitat a les ciutats,

Recasens, J.; Conesa, J. A.; Juárez-Escario, A. 2020. «Las invasiones vegetales en sistemas agrícolas. Retrospectiva de los últimos 40 años en Cataluña». ITEA-Información Técnica Económica Agraria, vol. 116, núm. 3, p. 190-211

En la tercera edició del Premi Nat del Museu de Ciències Naturals de Barcelona, el guardonat ha estat Ramon Folch, de qui s'ha valorat especialment la seva tasca de recerca, divulgació i defensa de la biodiversitat i el medi ambient en el nostre territori i a escala global, per la creació d'innovadores eines científiques i educatives, i per l'impacte que la seva labor ha tingut en molts àmbits professionals i en la sensibilització de la societat envers la natura.

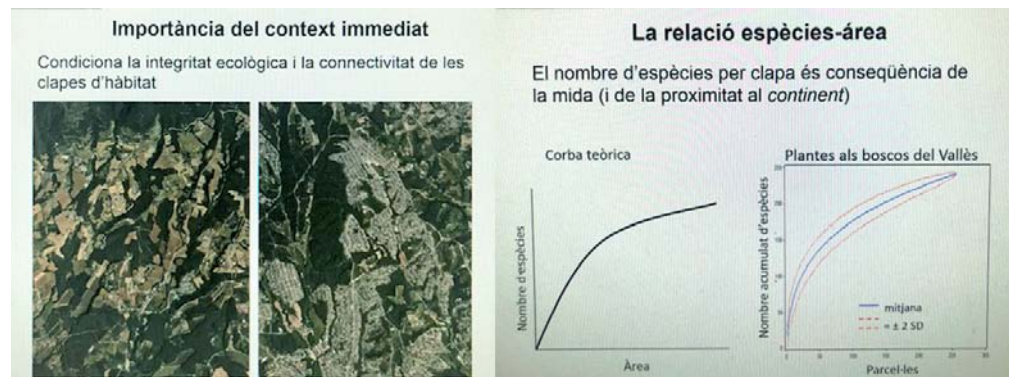
Catàleg de Tàxons del Jardí Botànic Marimurtra. Publicat per la Fundació Carl Faust, el document, que es pot [consultar en línia](#), conté fins ara 3.214 registres a l'espera de ser completat en els propers mesos.

de la freqüentació de la gent, etc. Lògicament, afecta la població animal, com ara els ocells, aspecte que s'ha estudiat. Una de les conclusions és que tenim una massa forestal prou important, però que hi ha evidències d'un mal funcionament ecològic degut a que hi ha un excés de boscos recents. Fins i tot va explicar la teoria del Dr. Ramon Margalef sobre la inversió de les pautes del paisatge, i confirmà que es complia.

Va ser tota una lliçó d'Ecologia, però expressada en termes molt entenedors, cosa que va permetre que tots en gaudíssim molt.

En acabar es va obrir un torn de preguntes que el públic que seguia anava fent mitjançant el xat i el conferenciant les contestava a mesura que les llegia.

En definitiva, un èxit per sobre del que esperàvem, ja que no teníem experiència en aquest format. Tot i així, desitgem que les que fem a partir del nou any puguin tornar a ser presencials perquè no hi ha res com el tracte directe per les relacions humanes. Està previst penjar-la al Youtube i quan ens ho confirmin ho comunicarem per als que no vàreu poder seguir-la en directe. ■

Dos gràfiques mostrades durant la sessió.

Exposició Natura a càmera lenta

Durant aquest 2020, la Societat Catalana de Fotògrafs de Natura ha preparat una nova exposició de fotografia de natura «Natura a càmera lenta». Es tracta d'una exposició diferent a les que s'han fet fins ara perquè sempre havien estat temàtiques. En aquesta nova exposició el fil conductor serà la tècnica: una llarga exposició.

El tema és lliure: cascades i rius amb l'aigua d'efecte cotó fluix, platja amb les ones desplaçant-se, onades trencant al litoral, fulles i branques mogudes pel vent, ocells o altres animals movent-se deixant rastre, núvols en moviment, cuques de llum en vol, un paisatge captat en efecte zoom, fotografia

nocturna pintant amb llum el paisatge, imatges del firmament, aurores boreals, fotos circumpolars, etc. Es tracta que la imatge transmeti que no és una instantània, sinó que la llum ha actuat durant un temps sobre el sensor per crear un efecte concret que no es veu en temps real.

L'exposició constarà de quaranta imatges de 42 x 63 cm emmarcades en alumini negre, una fotografia horitzontal amb les 40 miniatures, on s'indicaran les dades essencials de cada imatge i el cartell de l'exposició. Com en ocasions anteriors, aquesta exposició serà itinerant i sense cost per qui vulgui mostrar-la. ■

Buidat parcial de l'estany d'Ivars i Vila-sana. Quan el 2021 es torni a recuperar el nivell de l'aigua es podrà valorar amb precisió l'efecte de les variacions del nivell de l'estany i la necessitat, o no, de la seva recurrència per recuperar la seva naturalitat. [Més informació](#) al bloc de fauna de l'estany.

Societats adherides

Societat Catalana d'Herpetologia

Recuperem les basses de Can Llac a les Gavarres

Gràcies a un ajut de la Diputació de Girona demanat per l'Ajuntament de Santa Cristina d'Aro, i amb la col·laboració del Grup de Natura Sterna i la Federació d'ADF Les Gavarres, la SCH ha pogut dur a terme accions de millora d'ecosistemes aquàtics a dos punts d'aigua aïllats al massís de les Gavarres. Les actuacions s'han centrat en l'erradicació del cranc roig americà (*Procambarus clarkii*), que durant anys havia impossibilitat la reproducció de qualsevol amfibi degut a la depredació i també a la transformació que causa a tot l'ecosistema aquàtic, deixant

les basses desprovistes de vegetació i amb l'aigua tèrbola del tot.

Tot i l'altíssima resiliència de l'espècie a accions d'erradicació, es va decidir tirar endavant aquesta acció a les basses de Can Llac ja es tracta de punts d'aigua aïllats, cosa que en principi dificulta molt l'arribada per mitjans propis del cranc roig. La naturalesa estratègica d'aquests punts és degut tant a la seva situació geogràfica –hi ha pocs punts d'aigua de bona entitat i propers– com a la diversitat d'hàbitats terrestres que es tro-

(Continua)

ben al voltant de la masia. La presència no només de boscos –que marquen el caràcter del massís de les Gavarres– sinó també de camps, fa especialment important aquests punts d'aigua, ja que permeten la presència d'espècies de zones obertes tot i la discontinuïtat amb les de la plana de la Selva. Per exemple, a la zona s'hi poden trobar poblacions de gripau corredor (*Epidalea calamita*) tot i estar ben a prop de la carena del massís.

S'han dut a terme dues jornades de voluntariat, durant les quals s'han buidat les basses i extret el màxim de crancs possible. Així mateix, ambdues basses van ser aïllades perimetralment en les primeres fases per tal que els crancs no poguessin fugir. Un cop les basses van ser completament seques i s'havia realitzat la primera extracció massiva,

s'inicià un cicle d'assecat i trampeig per tal d'evitar la reproducció dels crancs supervivents i alhora anar-ne minvant la població, de manera combinada fent servir les dues tècniques de captura. Setmanes després de les últimes actuacions, les basses s'han deixat omplir, moment en el qual s'han plantat diverses espècies de macrofits autòctones. Es farà un seguiment de la situació durant el proper any, i no es descarta fer alguna actuació puntual per tal d'eliminar, si en queden, algun cranc supervivent. Esperem que els punts d'aigua recuperats serveixin per a la reproducció de diverses espècies d'amfibis, entre les quals destaquem la salamandra que ja ha tornat als punts, i altres espècies de menys resistència com els dos tritons que esperem que hi tornin aviat. ■

Arquitecturas del turismo informal. El habitar lúdico en la naturaleza. Xavier Martín Tost i Anna Martínez Duran. Ediciones asimétricas, 2020. 337 p.

Representants en organismes i institucions

Junta de Protecció de la Zona Volcànica de la Garrotxa

El 19 de novembre es va dur a terme la primera reunió de l'any i primera reunió telemàtica dels 30 anys d'història de la Junta de Protecció de la Zona Volcànica de la Garrotxa. Després d'una exposició inicial del director general de Polítiques Ambientals i Medi Natural, el director de l'equip gestor del parc va retre comptes de les grans partides pressupostàries dels 2019 i va exposar, en detall, el destí de la partida del Règim d'Autonomia Econòmica (435.000 euros). El pressupost anual és d'uns 1,8 milions d'euros, dels qual l'equip en gestiona directament uns 512.000 i la resta s'administra des dels serveis centrals.

El director va comentar breument algunes actuacions realitzades, sobretot relatives a la gestió de l'ús públic dels indrets més concorreguts aquest estiu. També va indicar que s'estava renovant la Carta Europea de Turisme Sostenible de la Garrotxa, amb més implicació que mai. Va explicar que no presentaven cap proposta d'actuació per al 2021 perquè hi havia massa incerteses encara i perquè enguany han funcionat amb pressupost prorrogat i preveuen seguir així l'any vinent. Tanmateix, va explicar

que seguia endavant l'aplicació del sistema d'indicadors ambientals de la Garrotxa que es va proposar l'any passat, i quan se li va demanar si els indicadors es calcularien separadament al parc natural i les seves vint-i-set reserves naturals (per poder conèixer els resultats de la gestió, com demanen els representants científics des de fa anys) va respondre que sí, que així estava previst. Pel que fa a la propera reunió, va anunciar que es farà aviat i es dedicarà al controvertit perllongament de la variant nord d'Olot que recentment ha estat a exposició pública. ■

Junta de Protecció dels Aiguamolls de l'Empordà

El director general de Polítiques Ambientals i Medi Natural va obrir la reunió del 12 de novembre informant de la visita que va realitzar al parc feia pocs dies el Conseller de Territori i Sostenibilitat que, a més d'inaugurar el nou centre de recuperació de fauna, va visitar la Reserva Integral 1, la qual es podrà omplir amb l'aigua provinent de la Mugueta gràcies a les obres de recuperació del curs fluvial que s'estan duent a terme.

Malauradament, el Tribunal Suprem ha anul·lat el pla especial de protecció del parc, que datava del 2010, per un absurd contenciós de forma, no pas de contingut, presentat

pels càmpings de Sant Pere Pescador. Pel que sembla hi faltava l'avaluació ambiental, ja que el pla especial incidia en aspectes urbanístics, tot i que en situacions semblants en altres parcs naturals de l'Estat espanyol no s'ha suspès el seu pla especial. Caldrà, doncs, tornar a començar tota la tramitació, però mentrestant el parc s'haurà de regir per la legislació catalana ordinària.

El director del parc informà que a l'any 2019 va millorar el cens d'ocells nidificants però el cens d'hivernants va ser menor. També informà del control d'ungulats que es continua fent al parc, sobretot de daines

(Continua)

Natura Catalana. Fédération des réserves naturelles catalanes, novembre de 2020. 16 p.

i senglars, actuacions aquestes que, entre altres efectes positius, han fet disminuir el nombre d'accidents de vehicles a l'interior del parc. Malauradament el control d'exòtiques no està tenint tant èxit amb el coipú i sí una mica més amb el visó americà.

Es comenta la tasca feta pel voluntariat en la recuperació de les platges afectades pel temporal Glòria. Els treballs de millora de la franja costanera han fet palès que les àrees amb sistemes dunars més ben constituïdes no han estat tant malmeses pels temporals. ■

Comissió Científica del Parc Natural de l'Alt Pirineu

El passat mes de novembre, la Junta Rectora del Parc Natural de l'Alt Pirineu va aprovar la creació de la Comissió Científica del parc. Aquesta comissió donarà suport a la gestió del parc des del coneixement científic per millorar la conservació del seu patrimoni natural i impulsarà la recerca que es fa a l'àmbit del parc facilitant la comunicació entre els investigadors que hi treballen.

gació directament relacionats amb l'entorn socioecològic del Parc. També hi participa la Direcció i la Presidència del parc, així com a un representant de l'Observatori del Patrimoni Natural i la Biodiversitat de Catalunya. La Comissió està presidida pel representant de la comunitat científica a la Junta Rectora del parc i té un coordinador per garantir la seva operativitat.

Les funcions concretes de la Comissió Científica són:

- Assessorar científicament l'òrgan gestor del parc natural en les seves actuacions de gestió i conservació.
- Contribuir a definir les línies d'investigació prioritàries.
- Vetllar per la qualitat i adequació de la recerca desenvolupada dins del parc.
- Proposar i promoure nous estudis i projectes d'acord amb les necessitats del parc i també del propi interès científic.
- Valorar els plans i programes del parc.
- Elaborar informes a iniciativa pròpia i a sol·licitud del parc.
- Potenciar accions que permetin impulsar l'activitat científica i donar suport a persones investigadores dins el territori del parc.
- Promoure la transferència del coneixement del parc i el seu entorn a l'òrgan gestor del parc i a la comunitat científica i la societat.

Cal destacar el caràcter multidisciplinari de la Comissió i la seva vocació d'acostar el món del coneixement i la recerca a la societat, especialment la que viu a l'entorn del parc. Tanmateix, servirà també d'altaveu d'un dels territoris més aïllats i menys poblats de Catalunya i que conserva uns valors naturals i culturals extraordinaris. No és d'estranyar, doncs, la gran qualitat i quantitat de la recerca que es realitza al parc, com es va posar de manifest a les segones jornades científiques que va organitzar el parc el maig de 2019, i que van sembrar la llavor d'aquesta iniciativa de transferència del coneixement que ara acaba de veure la llum. ■

La Comissió està formada per vint-i-sis experts dels àmbits de les Ciències de la Terra, de la Vida i Socials, així com experts d'entitats locals que aportaran la seva visió en aquells aspectes de la recerca i la seva divul-

Comissió de Territori de Catalunya

En la seva sessió del 22 de desembre de 2020, la Comissió de Territori de Catalunya va aprovar definitivament el Pla Director Urbanístic del Centre direccional de Cerdanyola del Vallès. Un pla amb una llarga tramitació i que fins i tot en una versió anterior ha via estat declarat nul pel Tribunal Superior de Justícia de Catalunya.

un connector ecològic que quan mires amb detall els documents del pla veus que queda escapçat pels dos extrems.

Quan es va fer la proposta de Via verda Sant Llorenç-Collserola l'any 2016, totes les administracions es van mostrar favorables a la proposta però, després, en les seves decisions urbanístiques no han parat d'erosionar-la. Aquest nou pla, malgrat la seva magnitud i l'extrema sensibilitat de la zona en la que incideix, no ha estat el canvi de tendència que calia: no només no ha aprofitat l'opunitat per solucionar

Es tracta d'un nou pla expansionista que preveu urbanitzar l'espai lliure existent entre Cerdanyola del Vallès i Sant Cugat del Vallès. És cert que aquest pla destina una part important a zones verdes, però també presumeix de mantenir

Vèrtex, número 292. Federació d'Entitats Excursionistes de Catalunya, novembre-desembre de 2020. 98 p.

tots els problemes de connectivitat ecològica i paisatgística d'aquesta zona sinó que, a més, n'ha creat algun de nou. A partir d'ara,

el Parc Natural de la Serra de Collserola restarà més aïllat dels espais naturals de la plana del Vallès. ■

Consell de Protecció de la Natura

En la reunió de la Permanent del Consell d'aquest desembre es va tractar dels darrers informes que s'han elaborat en relació amb el Pla de Gestió del Districte de Conca Fluvial de Catalunya, l'Estratègia Catalana d'Adaptació al Canvi Climàtic 2021-2030, el Catàleg de Fauna Amenaçada de Catalunya i la variant d'Olot de la C37.

En el cas concret de la variant d'Olot de la C-37, l'informe del Consell se centrava en dues qüestions bàsiques: es considera que

aquesta infraestructura està sobredimensionada, que segueix el clàssic model expansionista i que els seus promotors encara no han assumit el nou paradigma sostenibilista; que discorre íntegrament per un espai natural de protecció especial però el seu disseny no difereix massa del d'altres carreteres en espais sense cap figura de protecció i, per tant, causa un elevat impacte en l'espai protegit.

Els **informes** del Consell de Protecció de la Natura es poden trobar al seu web. ■

Junta Rectora del Parc Natural de les Capçaleres del Ter i del Freser

El 30 de novembre de 2020 es va celebrar la vídeo-reunió de la Junta Rectora del Parc Natural de les Capçaleres del Ter i del Freser.

El director del Parc Natural, Sr. Santi Farriol, va fer un balanç de les actuacions realitzades l'any 2020. El pressupost ha estat per aquest any de 819.875,27 euros, un 16,14 % més que l'any 2019. No hi ha hagut increment de plantilla, fet que limita molt la capacitat de l'equip gestor, encara que pel número actual de persones s'han pogut desenvolupar moltes actuacions. També la consolidació dels contractes dels serveis informàtics i educatius i de la brigada del Parc Natural ha permès incrementar les actuacions en informació als visitants, educació ambiental i manteniment.

De manera concreta, cal destacar l'elaboració del Pla Estratègic d'educació i voluntariat ambiental del Parc Natural, que planifica les accions dels propers anys, el treball amb el sector turístic, mitjançant la Carta Europea de Turisme Sostenible, així com la cartografia dels hàbitats a escala 1:10.000 que ha de ser una eina important per a la gestió.

Globalment, l'ús públic s'emporta un part molt important del pressupost, per sobre dels dedicats a la recerca i conservació del patrimoni natural. De tota manera amb l'escàs pressupost i els pocs recursos humans que té de moment l'últim parc natural declarat a Catalunya, hauríem de reflexionar sobre si està ben dimensionada la inversió en ús públic, especialment si es tenen en compte les greus problemàtiques de conservació que pateix l'espai. En un parc natural que inicia el seu camí pot tenir sentit de captar i enfortir complicitats per a una millor gestió del territori, però també s'haurien

de buscar complicitats en els departaments corresponents de la Generalitat que gaudeixen de pressupostos incomparables, com per exemple per a turisme i amb les inversions que es podrien aconseguir a partir de la taxa turística per fer equipaments d'informació i recepció, inversions aquestes d'una magnitud que encara no hem pogut gaudir en conservació.

L'educació ambiental és una pota essencial que ens ha de permetre millorar la consciència de la població per una utilització més sostenible del territori, hauria de potenciar processos participatius que impliquin la població local en un procés de coneixement i sensibilització del seu territori, de manera que s'involucrin en les decisions que cal prendre a favor de la seva conservació. Però l'impacte de la societat en què vivim sobre el medi natural es va incrementant i ens sorprèn contínuament amb canvis d'hàbits, aflluències massives, modes... I com a resultat tenim que els esforços en educació ambiental no són efectius en alguns àmbits amb la celeritat que l'impacte progressa. Tot aquest esforç en educació ambiental és molt important però per l'evolució de l'espai protegit en aquests últims anys, el repte de la gestió ha de ser la regulació de l'excessiu accés a les zones més vulnerables de l'espai protegit.

Segons dades de l'any 2019, i per tant abans del temporal Glòria i de l'allau de visitants

El Butlletí de la ICHN en paper

D'acord amb la decisió del Consell Directiu de la ICHN de reduir el tiratge del *Butlletí*, us informem que a partir del número 84, només s'enviarà en paper a les persones que ho demanin expressament enviant un missatge a la **Secretaria** de la ICHN.

Us recordem que el *Butlletí* en curs es pot consultar al **web de la ICHN**, el qual s'actualitza cada trimestre, tan bon punt els articles són acceptats per a la seva publicació.

Així mateix, us agrirem que els que no reben el missatges de correu electrònic, facilleu/actualitzeu la vostra adreça electrònica a la **Secretaria**.

Vols rebre el NOTÍCIES més aviat, en color i amb enllaços als documents anunciats?

Contacta amb la Secretaria de la Institució (ichn@iec.cat) i demana la versió en format pdf!

Segueix-nos al **Facebook**.

Amb el suport de

Generalitat de Catalunya
**Departament de Territori
i Sostenibilitat**

fundada el 1899

ICHN
**Institució Catalana
d'Història Natural**

Filial de l'Institut d'Estudis Catalans

Redacció: ICHN
C. del Carme, 47
08001 Barcelona
Tel. 933 248 582
Fax 932 701 180
A/e: ichn@iec.cat
A/I: <http://ichn.iec.cat>

Imprimeix: IMPREMTA BADIA, SL
ISSN: 2339-5672
Maqueta: Albert Beltran
Dipòsit Legal: B.39829-1995

al medi natural de mitjans del 2020, el seguiment de parcel·les d'hàbitats i d'espècies gestionades per la ICHN, dos tipus d'hàbitats forestals han patit afectacions significatives en els últims 10 anys. D'una banda els hàbitats fluvials han experimentat una pèrdua d'espècies nemorals. Per exemple, ha desaparegut la població de *Crepis lampsnoides* del riu Ter, la població de l'orquídia *Epipactis rhodanensis* ha davallat al 43 % i els boscos de ribera han patir un increment del 10 % del recobriment de plantes ruderals. Els cada vegada més nombrosos aparcaments a la vora del bosc de ribera han anat deteriorant aquest hàbitat. Els altres boscos afectats són les pinedes i avetoses subalpines, amb una mitjana d'increment del 29 % del sòl denudat en 10 anys, i un 17 % menys de recobriment de plantes boreals pròpies d'aquets boscos, tot relacionat amb l'augment de la pressió de boletaires.

L'accés motoritzat al medi natural complica molt la gestió i la conservació dels valors protegits del Parc Natural. Provoca l'accés de molts visitants als hàbitats més vulnerables. Hi ha nombroses pistes i carreteres que han permès un accés excessiu a l'alta muntanya del Parc Natural (pistes de Fontalba, de Setcases a Espinavell, de Tegurà a Ribes de Freser, de Serra d'Estremera a la font de l'Home Mort, i les carreteres de Vallter2000, del coll de les Barraques i del coll d'Ares). Una major facilitat d'accés comporta aquesta aflluència excessiva pels cims i carenes on s'arreceren les espècies amb poblacions més petites i els hàbitats amb superfície més reduïdes, en bona part els valors protegits que estem obligats a conservar i que actualment són els més vulnerables. Fins i tot devalua l'excursionisme tradicional que va fer famosa la regió, considerada el bressol de l'excursionisme català. ■

Recull de legislació

Aragó

DECRETO 104/2020, de 28 de octubre, del Gobierno de Aragón, por el que se aprueba el Plan Rector de Uso y Gestión de los **Monumentos Naturales de los Glaciares Pirenaicos**. BOA núm. 223de 10 de novembre de 2020.

Catalunya

RESOLUCIÓ TES/2741/2020, de 29 d'octubre, d'nforme d'impacte ambiental del Projecte de millora de la inundabilitat de la **maresma de les Filipines - Remolar**, promogut i tramitat per l'Agència Catalana de l'Aigua, al terme municipal de Viladecans (exp. OTAA-BA20190101). 8263 (04/11/2020).

RESOLUCIÓ TES/2896/2020, de 13 de novembre, per la qual s'emeta la declaració ambiental estratègica del Pla director urbanístic de revisió de **sòls no sostenibles del litoral gironí** (exp. OAA20190015). 8274 (18/11/2020).

País Valencià

DECRET 160/2020, de 23 d'octubre, del Consell, de declaració com a **zones especials de conservació** (ZEC) dels llocs d'importància comunitària (LIC) Alt Palància (ES5223005), Curs Mitjà del Riu Palància (ES5232003), Serra de Corbera (ES5233013), Marjal de la Safor (ES5233030), Serres del Mondúver i Marxuquera (ES5233015) i Dunes de la Safor (ES5233038), i s'aproven les seues normes de gestió i de la zona d'especial protecció per a les aus (ZEPA) Mondúver-Marjal de la Safor (ES0000451). DOGV núm.8938 de 28 d'octubre de 2020.

DECRET 181/2020, de 13 de novembre, del Consell, de declaració com a Monument natural l'**Aflorament Volcànic i la Platja Fòssil de Cap Negret** a Altea. DOGV núm.8954 de 17 de novembre de 2020. ■

Han col·laborat en la redacció d'aquest NOTÍCIES:

Jordi Badia, Oriol Baena, Rafael Carbonell, Joan Estrada, Josep Germain, Francisco Lloret, Josep Maria Mallarach, Albert Masó, Gabriel Mercadal, Xavier Oliver, Eudald Pujol, Ferran Sayol, Luís Vilar, i Marc Vilella.